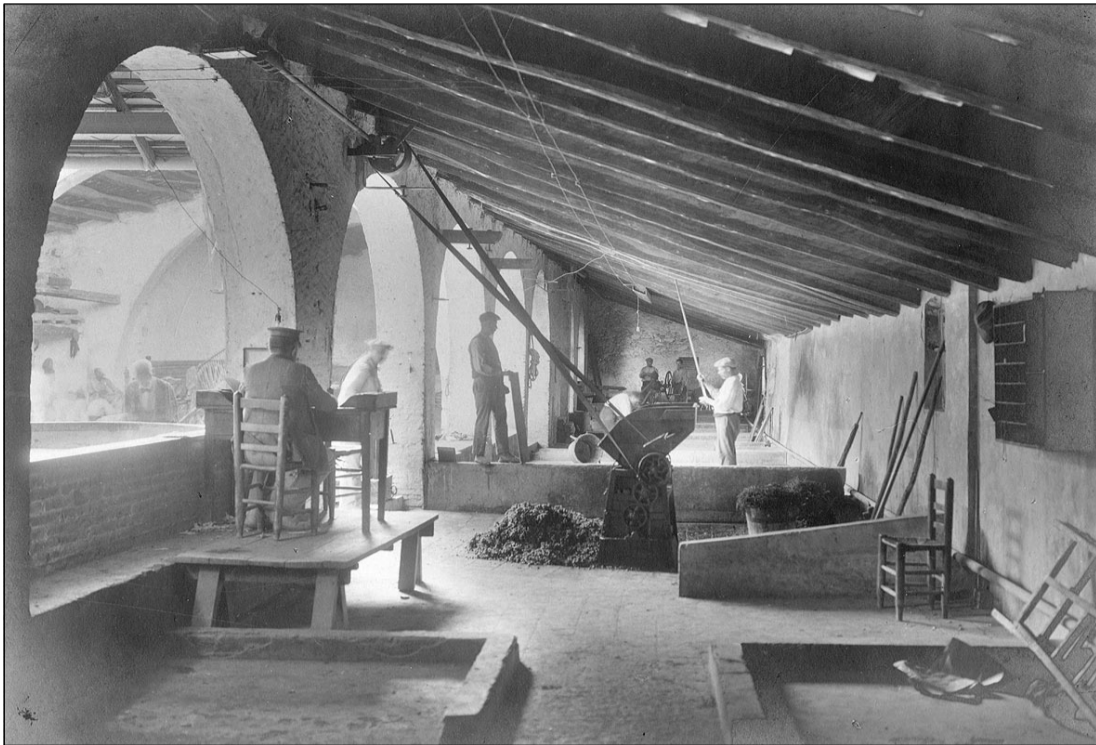

SANT SADURNÍ

La fassina de can Guineu era l'indret on es materialitzava el lliurament de les parts de les collites de raïm dels rabassaires i els parcers. A l'esquerra de la imatge, assegut d'esquena en una cadira, l'administrador Francesc Llopart i Alemany, el famós i temut Pere Jan.

(Ve de la pàgina anterior)

la situació econòmica, almenys va intentar mantenir intacte el patrimoni, però a la seva mort es va repartir i els seus respectius hereus se'n van anar desprenent parcialment de mica en mica.

El seu gendre, el poeta Carles Fages de Climent, va quedar tan decebut i tan profundament resentit pel testament del seu sogre que li va dedicar el següent epigrama: "No li reseu parenostres / a l'avi de can Guineu. / Si és que a dalt hi ha manicomis, / un raconet per als dolents / i un tros d'estable pels ases, / l'avi Pere ja és al cel /". Fages de Climent podia haver dit més fort el que pensava, però no més clar.

Quant a la casa pairal i a l'era de can Guineu, els símbols més emblemàtics del patrimoni, l'any 1987, l'alcalde de Sant Sadurní, i a la vegada president del Consell Promotor del Centenari de la Fil·loxera i el Cava, va informar als membres d'aquest consell que l'Ajuntament tenia intenció d'obtenir aquells béns per a la vila. Curiosament, tres dels membres representants del sector cavista al Consell del Centenari, els senyors Manuel Raventós i Artés (Codorníu, SA), Josep Ferrer i Sala (Freixenet, SA) i Joan Juvé i Camps (Juvé & Camps, SA) van negociar discretament dies després pel seu compte amb la usufructuària, la senyora Maria Teresa Mir i Ràfols, a qui li van oferir un pis a l'avinguda Pearson de Barcelona, i també amb el propietari, Marc Enric Fages i Mir, i van aconseguir comprar a l'estiu d'aquell any, per terceres parts indivises, allò que l'Ajuntament pretenia aconseguir per al municipi. L'import conegut de la compra va ser de 40 milions de pessetes, vint dels quals es van anticipar el 1987 i la resta es van fer efectius a la mort de la usufructuària.

Al cavista sadurninenc Josep Lluís Gramona li va faltar temps per explicar-ho amb pèls i senyals, amb aquella sornegueria que el

caracteritza, al tinent d'alcalde Marcel Gabarró, al principi de setembre de 1987, mentre es feia un fart de riure tant per la candidesa de l'Ajuntament com per la quixotada dels tres grans cavistes.

Un cúmulo de circumstàncies adverses com la davallada dels beneficis del negoci dels molins amb la conseqüent retirada de l'explotació directa d'aquests, la incapacitat o impossibilitat de millorar significativament el rendiment de les explotacions vitícoles, l'estancament primer i l'esgotament progressiu després dels ingressos per rendes de la venda de sòl urbà, la desaparició física del municipi de gairebé tots els hereus i llurs descendents directes i, sobretot, la fragmentació el 1952 del patrimoni immobiliari i mobiliari a causa del testament de Pere Mir i Ràfols i la seva parcial realització posterior són, al meu entendre, les principals causes de l'ocàs de can Guineu.

El futur de can Guineu

A la pregunta de si l'origen d'aquesta davallada es deu al fet que si a can Guineu no van voler, o no van poder, o no van saber adaptar-se als nous reptes, és difícil respondre d'una forma categòrica. El meu criteri és que, com acostuma a succeir, hi va haver una mica -o molt- de cada cosa, no solament al segle XX, sinó també, i principalment, a l'anterior, però un diagnòstic més precís requereix d'una altra anàlisi que caldria fer amb més profunditat i rigor. Sembla, no obstant, que durant l'etapa de lenta decadència van ser més passius que actius, més conservadors que emprenedors i més conformistes que agosarats. Potser que si el dinamisme empresarial que demostra actualment el besnét de Marc Mir i Capella, el cavista Josep Maria Rosell i Mir -un dels descendents directes de la nissaga que manté vincles amb Sant Sadurní-, s'hagués manifestat fa un segle, les coses haurien pogut

anar d'una altra manera.

En el moment de redactar aquest article s'han acabat els discrets actes commemoratius del centenari de la mort de Marc Mir i Capella i se segueix elucubrant sobre la possibilitat que la casa pairal de can Guineu reverteixi al municipi de Sant Sadurní, després de l'oportunitat frustrada del 1987. Ja veurem com s'acaba aquesta història perquè, de la mateixa manera que hi ha qui creu que un ús públic seria el millor destí de la casa pairal, hi ha qui pensa que ben bé podria romandre en l'àmbit de la propietat privada amb usos de caire gremial del sector del cava. Tampoc no seria cap despropòsit ni cap disbarat una fórmula mixta de gestió i d'explotació. En qualsevol cas, no és una qüestió de vida o mort, o d'interès cabdal per a la vila.

El cert és, però, que durant el segle passat es va posar fi a una nissaga que havia estat molt decisiva per a la vida de generacions i generacions de sadurninencs. Els Guineu eren molt més que una tradicional família benestant, molt més que els grans propietaris agrícoles, els viticultors que cedien les terres a rabassa i arrendaven els molins manufacturadors, molt més que els influents i poderosos ciutadans -temuts i estimats- situats a la cúspide de la piràmide social, molt més que els qui anualment cobraven religiosament els censos i els lloguers i que tallaven els cupons de les accions i de les obligacions, molt més que el mite de Marc Mir i Capella rescatat recentment de l'oblit... Eren el símbol d'una època que s'anava extingint -a la qual cosa es van resistir fins al darrer moment-, i que mai més no tornaria.

De tot aquell petit imperi en resten encara valuoses espurnes repartides entre els hereus i successors. Però no va quedar res del monument que es va erigir el 1905 a la plaça de l'Ajuntament de Sant Sadurní en memòria de Marc Mir i que es va enderrocar al 1936, i tampoc no queda gran cosa ara

Els molins de can Guineu

Ens trobem davant d'un tema que ha estat explicat per diversos autors locals els quals han publicat treballs i articles que han donat com a resultat no desitjat una certa confusió que cal intentar aclarir. L'embolic existent s'explica pel fet que, a excepció del Molí de l'Aixertell, tots els altres es van instal·lar molt a prop, a l'indret de les Planes de Vilarnau i la Foradada, i que van sofrir una colla de vicissituds, destruccions, trasllats, transformacions, ampliacions, traspessos i canvis de producció al llarg de la seva història que ara es fa difícil treure'n l'entrellat. No sé si aconseguiré aclarir-ho o encara ho embolicaré més, però el que segueix és el que aquest autor ha pogut esbrinar.

Molí de l'Aixertell

Sobre el que hi ha un acord bastant generalitzat és amb el Molí de l'Aixertell. Va ser construït per encàrrec de Pere Mir i Porta (1762-1834) entre els anys 1792 i 1795, amb una inversió de 15.628 lliures, 17 sous i 6 diners, a la finca de can Guineu del mateix nom, tocant al Riudebitlles. Algunes informacions indiquen l'existència prèvia d'un petit molí al mateix indret. Es dedicava a la producció de paper. El 1952 es trobava totalment enrunat.

Molí de Vilarnau

Situat a la finca de can Mir de Dalt (can Petit), al costat de l'antiga casa forta de Vilarnau, sota el pujol de Santa Maria de Vilarnau. Se'n té notícia des de 1303 i també de 1653. En aquesta segona data el molí fariner estava molt malmès, en desús i sense moliner, però va ser restaurat i va tornar a ser utilitzat. La família Mir de can Guineu, a través de Pere Mir i Ros (1701-1787), adquireix aquest molí el 1753. Entre 1787 i 1808 es va simultanejar l'activitat de molí fariner amb la de molí de paper d'estressa, però el 1824 el propietari Pere Mir i Porta va traslladar les moles pel blat a un altre molí, aigües avall de l'Anoia. Així, el molí de Vilarnau, que des de feia segles es dedicava exclusivament a produir farina, es va especialitzar a partir de 1824 en la fabricació de paper fins al seu enderrocament.

Molí Guineu

Es tracta del molí més important dels de can Guineu. Va ser construït per Pere Mir i Ros entre 1775 i 1777 amb una inversió de 13.297 lliures.

Del 1789 al 1796, Pere Mir i Porta va edificar una ampliació, invertint 16.917 lliures i 5 sous en la nova fàbrica i 20.000 lliures més per a la canalització de l'aigua. Encara el 1849 Pere Mir i Viladoms (1793-1853) va aixecar un pis nou. Es va dedicar sempre a la producció de paper i era conegut popularment com el Molí del Racó, donada la seva ubicació en un extrem de la finca de les Planes de Vilarnau i la Foradada.

Molí pelleter, molí de noc o molí batà

Construït per Pere Mir i Ros l'any 1778, es va dedicar fins al 1820 a la pell i als draps. Es trobava al costat del Molí Guineu i aprofitava l'aigua sobrera. Disposava d'un bassa per adobar les pells, anomenada noc.

Molí fariner del Molí del Racó

Construït per Pere Mir i Porta el 1824 al mateix lloc que l'anterior i on va traslladar les moles del Molí de Vilarnau. El fet que estigués en una finca de la Foradada, que també era propietat de can Guineu, que es dediqués a fer farina i que les moles eren les mateixes explica que se'l conegués popularment com el Molí de Vilarnau i es generés així una certa confusió.

Molí de serrar fusta

Petit molí construït durant la tercera dècada del segle XIX al costat del Molí Guineu, destinat a la fabricació de llates de fusta. Utilitzava l'aigua sobrant d'aquell molí per accionar les serres de tallar.

d'aquell simbolisme secular, ni d'aquella preeminència social.

Mai més no sentirem la vella dita popular que tan bé descrivia les ansies de supervivència dels rabassaires sadurninencs, els obrers de les vinyes: "A can Guineu, si no hi pots ficar la cama, posa-hi el peu", perquè, senzillament,

el segle XX va capgirar irreversiblement la història dels Mir de can Guineu.

Ara, altres nissagues amb uns altres cognoms han pres el relleu i ocupen els buits que ells van deixar. Però aquesta realitat ja l'explicarem en una altra ocasió.